

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

1987 m. birželio mėn. 6 d. / June 6, 1987

Nr. 110(23)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Nepriklausoma kultūra klesti Lenkijoje

Jaruzelskiui Lenkijoje įvedus karo stovį, naujasis režimas bemaž griebėsi užgniaužti kūrybos laisvę. Tuo laiku cenzūra Lenkijoje buvo dar aršesnė, negu Lietuvoje. Tačiau visos tos pastangos nuėjo niekais. Kai Lietuvoje oficialioji spauda šiandien turi raginti rašytojus drąsiau pasisakyti, Lenkijoje klesti daugialypė ir iš dalies nepriklausoma kultūra. Apie jos naujaušias aprašė *The New York Times* kovo 29 d. numeryje rašė dienraščio korespondentas Varšuvoje Michael T. Kaufman.

Pasak jo, lenkų kultūra šiandien keturlypė: oficialioji, pagrindinė, Katalikų Bažnyčios rėmuose ir kuriama išėivijoje. Valdžiai nepavykus prievarta nutildyti ir suvienodinti rašytojų bei menininkų, dabar stengiamasi juos suvilioti nuolaidomis. Naujasis kultūros ministras Aleksandr Kravčuk mėgina įtikinti žymiausius lenkų kultūros atstovus, kad jie bent šiek tiek bendradarbiau su valdžia.

Lenkų kultūrininkams padarytos nuolaidos išpūdingos ir toli pralenkia tai, kas vyksta Lietuvoje. Kaufmanas informuoja, kad Boriso Pasternako romanai „Daktaras Živago“ dalimis spausdinamas keliuose laikraščiuose. Pagaliau duotas leidimas išleisti penkerius metus „užaldytą“ Osipo Mandelštamo poezijos rinkinį. Filmų režisierius Andžiejus Vajda, kuris po Jaruzelskio perversmo buvo laikinai išvykęs į užsienį, dabar kuria viešai, nepaisant jo aiškių simpatijų „Solidarumo“ sąjūdžiui. (Lietuvoje tebėra uždrausti jo filmai „Geležinis žmogus“ ir „Marmurinis žmogus“, vaizduojantys „Solidarumo“ kovą už lenkų darbininkijos ir tautos teises.) Šiuo metu Vajda Varšuvoje suka filmą su prancūzų ir lenkų aktorais pagal Dostojevskio romaną „Velniai“, kuris ilgą laiką buvo uždraustas Sovietų Sąjungoje dėl jo kritiško požiūrio į rusų nihilizmą ir leninizmą šaknis. Neseniai Varšuvoje įvyko naujo Vajdos filmo „Meilės įvykis“ premjera. Šis filmas buvo sukurtas pagal savilaidoję savo kūrybą spausdinančio romanisto Tadeušo Konvickio apysaką, kurios

veiksmas vyksta Vilniuje Antrojo pasaulinio karo išvakarėse. Kaufmanas primena, kad lenkų valdžios kultūrinė politika toli gražu nėra nuosekliai liberali. Vieniems valdžios atstovai „korketiškai šypsoji“, kitiems — grūmoja. Kai Vajda reiškiasi beveik laisvai, teatro režisierius Jerzy Markuszewski tebėra baudžiamas už savo pasipriešinimą oficialiam antisemitizmui bei ryšius su opozicijos atstovais. Jam teleidžiama statyti spektaklius antraeiliose teatruose ir neduota vizos apsilankyti Izraelyje, kur jis buvo pakviestas režisuoti Izaiko Babelio pjeses. Poznanės poetas Ryszard Krynicki, apie kurio kūrybą labai palankiai atsiliepė Česlovas Milošas, neteko dėstytojo vietos universitete; oficialioms leidykloms uždrausta spausdinti jo kūrinius.

Amerikiečių žurnalistas iškelia vadinamą „kambarynių teatrėlių“ reikšmę. Jis pats Varšuvoje apsilankė vieno tokių teatrėlių spektaklyje. Žymūs lenkų aktoriai vaidino dvi Čekoslovakijoje uždraustų čekų dramaturgų pjeses: Pavel Khout „Grenogaladą“ ir Vaclav Havel „Largo Desolato“. Pirmoji pjesė vaizduoja saugumo tardomą čekų rašytoją. Ypatinga spektaklio aplinka dar labiau išryškina pjesės idėjas.

„Kambarynių teatrėlių“ aktoriai vaidina cenzūros uždraustose pjesėse, užbaigę spektaklius oficialiuose teatruose. Jie žino, kad saugumas akylai seka jų veiklą. Vroclave, prieš pat tokio neoficialaus spektaklio pradžią, i teatrėlį įsiveržė keli milicinin-kai ir pareikalavo žiūrovų dokumentų. Daugelis jų manė, kad tie milicinininkai iš tikrųjų yra aktoriai ir apibėrė juos komplimentais už tokią originalią spektaklio pradžią ir tikrovišką milicinininkų atvaizdavimą. Iluzijos ir tikrovės ribos pradingo, bet netrukus vėl išryškėjo, kai žiūrovai ir aktoriai buvo nuvežti į milicijos skyriaus būstinę tardymui. Šie „kambaryniniai teatrėliai“, teigia dienraščio *The New York Times* korespondentas Kaufman, yra iškalbi metafora, išreiškianti šiandienį Lenkijos kultūrinį gyvenimą.

JP

Keturioliktoji poezijos šventė Chicagoj

JUOZAS PRUNSKIS

Mūsų dailiojo žodžio kūrybos viršūnėse švyti du sukaktivininkai poetai: Kazys Bradūnas, sulaukęs šiais metais 70 metų, ir Antanas Gustaitis — 80 metų. Jie buvo pagerbti gegužės 22-23 d. keturioliktoje mūsų poezijos šventėje Jaunimo centre, Chicagoje. Ją atidarė Jaunimo centro vadovybės pirmininkė Salomėja Endrijonienė, pasveikindama jubilatus. Pakvietė Lietuvų rašytojų draugijos pirmininką Česlovą Grincevičių, kuris pažymėjo, kad šiemet, ilgamečiui Poezijos dienų organizatoriui Kazui Bradūnui nebesiėjus šio darbo, Poezijos dienas surengė Lietuvų rašytojų draugijos valdyba.

Pirmasis Poezijos dienų vakaras skiriamas Kazui Bradūnui, kuris kalba į mus penkioliką savo poezijos rinkinių. Pažymėtina, kad susidomėjimas Bradūno kūryba toks stiprus, kad ir šį vakarą prisirinko pilna žemutinė Jaunimo centro salė jo poezija pasigėrėti. Česlovas Grincevičius įvardinamie žodyje paskaitė svarių frazių pyne iš Bradūno eilėraščių, išryškino jo prašymą Dangui, kad jį lydėtų ištikimybė poezijai. Grincevičius kvietė klausytojus atidaryti širdis Bradūno poezijai.

Kazio Bradūno poezijos kelias

Kazys Bradūnas, pradėjęs humoristiniu pasakojimu apie jo susitikimą su žemaitiu Marquette Parke ir judvieju palyginimą kaip su senimu elgiamasi žemaitijoje ir Suvalkijoje, toliau klausytojus nukėlė mintimis į savo tėviškę Suvalkijoje, kur apylinkėje gyveno kūrybingi žmonės: Salomėja Nėris, Juozas Tysliava, Petras Karuža, Julija Švabaitė, Antanas Vaičiulaitis. Jam pačiam nuo pat jaunystės negalint nuo tėviškos žemės, nuo ūkio darbų atsipalėti, jo ir kūryba darėsi žemiška, — prisipažino Bradūnas.

Peržvelgė savo poezijos knygas, paskaitėdamas iš jų parinktus eilėraščius. Pradėjo nuo paties pirmojo savo rinkinio *Vilniaus varpa*. Tada žvelgė į Vilnių šviešiomis akimis. Čia grožio ilgisi žmogus, čia katedra kaip glūdinti paukštė. Apgailestavo, kad spauštuvė jau atspausdina antrą poezijos knygą okupantai bolševikai sunaikino. Vieną jo ankstesnį eilėraštį kun. Alfonsas Lipniūnas 1941 m. trėmimų į Sibirą metu perskaitė iš sakyklos Šv. Jono bažnyčioje, Vilniuje. Tai „Amžinoji motina“. Profesorius Vincas Mykolaitis-Putinas po vienos paskaitos tada perspėjo Bradūną slapstyti, nes šis eilėraštis buvo palaikytas nukreiptu prieš okupantus. Toliau Bradūnas

skaitė eilėraštį apie laisvės varpą. Iš Sibiro tremties grįžęs Povilas Vaičekas jam pasakojo, kad šį eilėraštį jis deklamavo Vorkutoje, išmokęs iš ištremtų Vilniaus universiteto studentų. Ir tas faktas Bradūnui brangesnis už literatūrinę premiją, — prisipažino poetas.

Pirmoji Bradūno knyga išėivijoje buvo *Svetimoji duona*. Tulinis eilėraštis kalba, kaip ja sunku valgyti, kai ja gauni ne iš savo tėviškos žemės, o iš svetimų rankų. Tolimesnis Bradūno rinkinys, išleistas pokario Vokietijoje, buvo *Apeigos*. Toje knygoje pavartota „žalčio žvilgsnis“ dabar Vakarus pasiekęs rašytojas Saulius Tomas Kondrotas yra pasirinkęs kaip pavadinimą vienam savo romanui.

Amerikoje pirmoji Bradūno knyga buvo *Devynios baladės*. Tomas Venclova pasakojo, kad kitas Bradūno rinkinys, *Morenų ugnys*, į jo rankas pateko dar jam būnant studentu Maskvoje. Iš linksmesnės pusės — vienas recenzentas Australijoje, recenzuodamas *Morenų ugnys*, per neapsižiūrėjimą knygą vis vadino „Moterų ugnimi“.

Lyg trilogiją sudarė meniškai išleistos, dailininko Vytauto O. Virkau iliustruotos knygos: *Sonatos ir fugos* — primenanti Čiurlionį, *Donelaičio kapas* — skirtingas Tolminkiemio poetui ir mūsų žemdirbiams ir trečioji, *Pokalbiai su karaliumi* — skirta mūsų valstybininkams. Bradūnas jautriai paskaitė posmus iš šių trijų knygų. „Pokalbiai su karaliumi“ atsirado švenčiant 650 metų sukaktį nuo Vilniaus įkūrimo — 1273 metais. Čia išspausdinti kūrinių pradėdami ištraukomis iš Gedimino laišku. Poetas kalba apie varpų skambėjimą kraupų, apie kankinius.

Išėivijų dvasinį alkį atskleidžia eilėraščiai knygoje *Alkana kelionė*, kurioje apdainuojami lietuviški kryžiai, stovintys šalyse, kurias palietė lietuvių išėivio pėdos.

Humoristiškai skambėjo eilėraštis apie piligriminį vėlni, vykstantį į Vatikaną; apie vėlni, nuėjusį į lietuvių tarpą, kur po jo dalgio kiša galvas mūsų avinai.

Užėigoje prie *Vilniaus vieškelio* primenami trys nužudyti ir užkasti kovotojai — kankiniai, prisikėlę ir einą kruvinu Vilniaus

Keturioliktoji Poezijos diena, įvykusi 1987 m. gegužės mėn. 22-23 d. Jaunimo centre, Chicagoje, programos atlikėjai ir rengėjai: (iš kairės) Adolfas Markelis, Česlovas Grincevičius, Kazys Bradūnas, Salomėja Endrijonienė, Antanas Gustaitis ir Rimas Vėžys.

Nuotrauka Zuzanos Žilevičienės

keliu. Rinkinyje *Prierašai* gausiai panaudotos ištraukos iš Šv. Rašto — Genezės knygos, Šv. Jono evangelijos, laišku ir Apreiškimo knygos ir iš Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos, duodant ju poetinę interpretaciją ir jas sudabartinant.

Naujasis Kazio Bradūno rinkinys

Gausiais plovimais palydėta, baigėsi pirmoji Bradūno poezijos rečitalio dalis. Antrame poezijos vakaro kėlinyje, kurį pradėjo Lietuvų rašytojų draugijos sekretorius Adolfas Markelis, Kazys Bradūnas pasisakė, kad jį seniai domino, kaip lietuvių dvasioje susiliecia krikščioniškieji ir prieš-krikščioniškieji bruožai. Tą temą svarstant ir atsirado rinkinys *Krikšto vanduo Joninių naktį*. Knygoje — šešios dalys, simboliškai primenančios šešis šimtmečius nuo mūsų krikšto.

Paskaitė pirmąją knygos dalį, kuri klausytojus žavėjo kūrinių skambumu, poetinių įvaizdžių gausumu, ryšiu su mūsų liaudies kūrybos vaizdais, simboliniu įvykių įprasminimu. Skelbė knygos ir kryžiaus atėjimą į krikštą. Priminė ir karalių Jogailą, ir mūsų išėivijų situaciją. Skaitėdamas parinktus eilė-

raščius iš kitų knygos dalių, kalbėjo apie atėjusias knygas, apie vakarą prie Šiluvos, prabilo žemiškosios litanijos posmais. Tai lyg malda žemei, bet nebūtinai pagoniška. Juk ir šv. Pranciškus broliais vadino žemės reiškinius.

Kazys Bradūnas muziką ir poeziją pavadino seserimis. Bradūno kūryba jungėsi su kompozitoriaus Dariaus Lapinsko sukurtais melodijomis. Dalyviams buvo labai brangus pajvairinimas išklausyti Lapinsko komponuotą muziką Bradūno eilėraščiams. Dainavo Laima Rastenytė-Lapinskienė, pianinu palydint pačiam kompozitoriui Dariui Lapinskui. Jo sukurtos melodijos egzotiškos, avangardinės, neįprastos mūsųose, bet kultūrininkui įdomios savo kitiškomu, originalumu. Čia tarpais buvo girdimi raudų atgarsiai, liaudies giesmių atspalviai. Taip buvo atlikta „Aušros Vartų baladė“, „Perkūnas, velnias ir aš“ ir „Susitikimas Kiršuose“.

Toliau Kazys Bradūnas rečitalio eilėraštį apie gyvybės ir mirties susitikimą. Šiam kūriniui idėją davė vaikystėje matytas bėmęs senelis, kuriam, atrodo, įdėjęs pypkę, jis nebemirtų... Skaitė toliau apie makabrišką gūltinės šokį, apie mus, pasku-

tinius pagoniško pasaulio dinosaurius, apie nuogą poeziją be krikšto drabužėlių. Deklamavo apie Joninių procesiją Pajevony, apie barstomus paparčių žiedus, apie miško apeigas, kuriose pinasi pagoniškoji ir krikščioniškoji Lietuva — apie Dievą, einantį į Sibirą, apie lietuviškąjį Emaus, kviečiant Viešpatį pasilikti pas mus. Baigė eilėraščių, išvedančių paralelę tarp poezijos ir Lietuvos. Savo rečitalį užsklendė kreipimusi į dalyvius — jei poezijos pūslai aptaškė ir jūsų širdis, esu laimingiausias žmogus pasaulyje.

Adolfas Markelis padėkojo poetui Kazui Bradūnui už didelę poezijos dovaną. Grįžtame į namus, pripildyti poezijos ir dainos, be kurių gyvenimas būtų tuščias. Dėkojo solistei Laimai Rastenytei-Lapinskienei, kompozitoriui Dariui Lapinskui. Poezija, muzika — tai dievų kalba. Tepasilieka to bent kibirkštėlė mūsų sielose!

Šias Poezijos dienas suruošė Lietuvų rašytojų draugijos valdyba kartu su Jaunimo centro Moterų klubu, kurio narės svečiams surengė gausių skandėstų vaišes. Abu vakarus gausių parduodamų poezijos knygų stalą, prie kurio netrūko pirkeju, tvarkė Kazimieras Rožanskas.

Antano Gustaitio rečitalis

Antroji poezijos šventės diena buvo skirta poetui, humoristui Antanui Gustaitiui. Vakara pradėjo Jaunimo centro vedėja Salomėja Endrijonienė, pasveikindama jubilatą Antaną Gustaitį, švenčiantį 80 metų sukaktį. Pakvietė vakaro programai vadovauti Lietuvų rašytojų draugijos valdybos narį Rimą Vėžį.

Rimas Vėžys Antaną Gustaitį apibūdino kaip humoristą, satyrininką, savo žanrą pakėlusį į menišką aukštumą. Jo kiekvienas eilėraštis klasiška humoro forma atveria žmogiškąs silpnybes, bet su meile. Humoras ir satyra yra liuksusas, kurio mes nedaug turėjome. Gustaitio istoriškos elegijos — reto žanro išradinių pavyzdžiai. Elegantiškas

Dalis klausytojų per keturioliktoją Poezijos dieną Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Zuzanos Žilevičienės

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Nepriklausoma kultūra Lenkijoje • Keturioliktosios Poezijos dienos Chicagoje • Vytauto Alanto 85-tajam gimtadieniui • Sekminės ir poezija • Nauji leidiniai • Dariaus Lapinsko „Rex Amos“ • Lenkijos muzika Loop Group koncerte • Chicagos teatruose

Kalbant poetiškomis Bradūno eilutėmis

ČESLOVAS GRINCEVIČIUS

Pradedame keturiolikąsias Poezijos dienas.*

Iki praėjusių metų jas pradėdavo Kazys Bradūnas, o prieš jį porą kartų Teresė Bogutienė. Pernai Bradūnas pasakė, kad tai jis daro paskutinį kartą. Tegul kas kitas rengia, tegul įneša naujų idėjų, sumanymų. Aišku, žmogus pavargo. Be aiškesnio, iškilmingesnio akcento, baigiant sezono vakarones, būtų liūdoka. Šią tradiciją turi kas nors tęsti. Iki atsiras, kas tai sutiks daryti, vieną kartą ėmėsi Lietuvos rašytojų draugijos valdyba. Ėmėsi dėl dviejų priežasčių: Bradūno sukvietė, suprašyti poetai suvažiuodavo, skaitė savo kūrybą, o jam pačiam, labai iškiliam poetui, kaip ir neteko įsiterpti. Reikia dabar jį čia parodyti visoje jo didybėje. Antra: žinome, kad jis šiais metais švenčia gražią septyniąsiasdeimt metų sukaktį. Kaip kitaip tą jubiliejų paminėti, jei nepaskirti jo dailiam žodžiui viso vakaro.

Ir sutapo, kad Bradūno partnerių rytojaus vakarui parinkom kitą jubiliatą, aštuoniąsiasdeimt metų sulaukusį jaunos sielos humoristą Antaną Gustaitį. Ar ne gražus derinys?

Manau, nereikia su Bradūnu supažindinti. O apie jo poeziją jaunieji akademikai rašys disertacijas, nagrinės poetinį žodį. Šiandien belieka tik keliais sakiniais mesti žvilgsnį į jo literatūrinis laukus ir iš penkiolikos deimaniukais išpuostų, į pasauli paleistų poezijos vainikų pasiekti jo žodžio kelionę. Kelionę, kalbant jo paties žodžiais.

Ir ištarė žodis:

„Vilniaus varpai, skelbkite, kad iš už Panerių kalvų ir girių artėja maras, neša kraują Virbaliui, ašaras Kiršams, o žemė virst ugnimi“.

Ir taip jo žodis iškeliavo, palikdamas galias pėdas arimuose. Sunkiai pakildamas traukė per alsuojančią žemę į šviesesnį krantą, nešdamas krūtinėje paslėpęs

* Lietuvių rašytojų draugijos pirminko Česlovo Grincevičiaus žodis, pradedant šiemetines Poezijos dienas Chicagoje, Jaunimo centre, į šviesą 22 dieną.

Poetas Kazys Bradūnas, publikos sveikinamas plojimais, pradedant šiemetines Poezijos dienas.

Nuotrauka Zuzanos Žilevičienės

tėviškės išmėtytus akmenis.

Keliavo jis, o prinokę laukai kvėpėjo medumi, ir už kalvų mojavo vėjiniai malūnai. Toli paliko, sublizgo Alvito ežeras, už jo jau neplevėsavo lange žiburys ir neošė senas tėviškės ažuolas. Į vešlią žolę krito obuoliai, ūksmingame sode giliai švilpynę pūtė Panas.

Sūduvos arimų meilę išsinešė ir per keturiasdešimt daugiau metų išnešiojo tremties žaidžose; išnešiojo įkaitintą iki sprogimo, kaip ostiją monstrancijoje.

Dievas jį išleido basą, bet jam atvedė Pegasą. Per paukščio skrydį pasiekė šventą gojų, kur stebuklingo medžio pavėsy vyksta nuolatinis paukščių pabudimas. Pridėjęs degančią kaktą prie atkasto Donelaičio

karsto lentos, stebėjo, kaip mūsų didysis Poetas lošė kortomis su mirtimi.

Pegasas, pažabotas sidabrinėm kamanom, nešė į tolimą kelionę ir tik morenų ugnys nušvietė kietus vingius. Atplėštas nuo gimtosios žemės, kai saulė gula už piliakalnių, vakaro maldoj prašo svetimos duonos. Tik ji virsta kartumu. Atsukęs veidą į ten, kur kiekvienoj pėdoj senolių būta, kartoja ir kartoja;

„Tavęs nepalikau. Ir meilė išliks ta pati. Tu sėdi ant Kryžių kalno karališkam soste kančios“.

Kiekvieną metų, kai liepos baigia žydėti ir lieka tik medonešio kvapas, išeina į ilgą ir alkaną kelionę. Nei okupantų sargybos, nei savųjų politikų nesulaikytas sugrįžta į seną užieigą prie

Vilniaus vieškelio. Ten susitinka su senu bičiuliu, nematytu šešis šimtus penkiasdešimt metų, ir pradeda pokalbius. Kilnius pokalbius, su karalium. Pirmi pasveikinimo žodžiai:

„Aš atėjau, karaliau, neprašytas, tik metrašty nutylėtas. Tau per ankšta karališka palėpė, man per plati klajūniška erdvė. Kodėl ranka nepakyla? Tik palieki neperšaujamą tylą. Kokia teise tie iš Rytų susėdo prie senolių skobnių? Karaliau, grįžk! Prie tavo kalnelio velnias įsigijo rezidenciją ir ėmė vienas klumpakojį šokti. Pasilik Vilniuje čiuurlioniškuoju Rex.“

O aš... nesu nei kunigas, nei žynys. Mano krikšto tėvai buvo mėnulis ir saulė. Tad eisiu tėvonijon, kur švento Jono naktį, šlakstant krikšto vandeniu, atsidarys Pajevonio bažnyčios durys, skambės varpai, dundės būgnai, o mergaitės barstys gėles ir žiedus paparčių“.

Kazio Bradūno testamentinis žodis, prašymas:

Keturioliktoji poezijos šventė

(Atkelta iš 1 psl.)

jo kūrybos blizgesys nepamiršta liaudiško sąmojaus lobyno. Jo geriausi humoro kūriniai pakyla į geros poezijos sferą. Pranešė, kad Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas šiemet išleidžia Antano Gustaičio penktą eilėraščių rinkinį *Pakeliui į pažadėtąją žemę*.

Rečitalį Antanas Gustaitis pradėjo autobiografinėmis ištraukomis — „Satyriko kelias į garbę“. Jo skaitinys buvo taip ryškiai perpintas humoru, kad klausytojai lydėjo prapliumpančiu kikenimu. Autorius pasakojė, kaip iš visuomeninių silpnųjų apsisprendė kurti tai, kas nevertinga, bet amžina. Turtas lengviną gyvenimą, bet apsunkina mirtį. Kadangi daugelis, keldami savo prestižą, prisiperka knygų, kurias paskui svarsto kaip ir kur išmesti, nusprendžia savo humorą pūsti tiesiai į ausį, — kalbėjo Antanas Gustaitis. Aukščiausios kokybės vėlyną išsijauna sąmągoną gerti pripratusi gerklė, taip kartais

Poezijos dienų pirmajam vakarui pasibaigus — solistė Laima Rastenytė-Lapinskienė ir poetas Antanas Gustaitis.

Nuotrauka Zuzanos Žilevičienės

„Šventas Jonai, Apaštale, trokštu tik vieno sau: ištikimybės poezijai“.

Mieli šio vakaro svečiai. Esame liudininkai, atsimenam, kad Lietuvoj labai mėgstamas ir myli-

mas šventas Jonas, medinėse koplytelėse sutinkamas kiekvienoj laukų kryžkelėj, išklause Bradūno prašymo, pasirūpino, kad ištikimybė poezijai jį lydėtų per visas dienas, mėnesius,

metus. Šiandien džiaugiamės kad tas laukų šventasis jį atlydėjo iki mūsų, todėl jo poetiškam žodžiui švetingai atidarykime ne tik plačiai sodybų vartelius, bet ir širdis.

vadino net jaučio tešmens garbintoja. Slapta kitu aparatu pasiklausęs žmonos pokalbio, sužinojo, kad, ana, kaimynas savo sugyventinei pastatė vilą, o ta keikia, kodėl senis greit nuneigbsta. Ta telefono istorija tikrai buvo publika užburianti.

Ją baigęs Gustaitis skaitė savo linksmus eilėraščius — „Atsiminimai“ (su klausimu: ar man po amžiaus neramaus pragare odą numaus), „Stovi ant slenkščio“ (plaukia vynas už laisvę negertas), „Nemigo vidurnaktį“ (mintim į praeitį kuždu — sugrįžkite, kurias lig šiol matau šilkuose, kai glosčiau savo žvilgsniais), „Velniai apsidus“ (kai geismas geismą kursto), „Paskutinė vakariene“ (visi šventai pražilome, lyg puoštumės ramunių vainiku; užstalė nėra mus atpirkusio, bet Judui tarpe mūsų puikiai sekėsi), „Prisūdusiam Dzievuliui“ (pasaulyje liko tik kūnai, be figos lapelio, de- ja; o Dievuli, Tau veidas paraustų), „Žemdirbio Bradūno nostalgija“ („Udo rudens elegija“ (apie džiūgaujantį rudens galą, kai uodai nunyks; mirtis visiems uodam, kurie pasaulyje dar

zysia), „Martynui Mažvydui“ (pridarei mums rūpesčių pirmąją savo knygą; be rašto užmirsdavome skriaudą, užkeiki — numiršta žodžiai, o raštu — nenyksta amžinai), „Vydūno pranašystės ribos“ (apie mirusio atgimimą kurmiu — geriau būtų mane atkūrė į blusą, prigludusią prie mylimos ponios), „Šviesi aiškiaregystė“ (jei kovoj liežuvi nusiaulines, tik pamaišes alum ir — iš vieno šaukšto — brigada). Užbaigė atsiveikimo eilėraščių dekojančių už vėlyną už meilę; dabar — garbana žila ir nosis nutarkuota... Dar trokštumei atgimt, bet tu ne amžina, širdie, — sudie... Publika padėkojo poetui Antanui Gustaičiui ilgais pasitenkinimo plojimais.

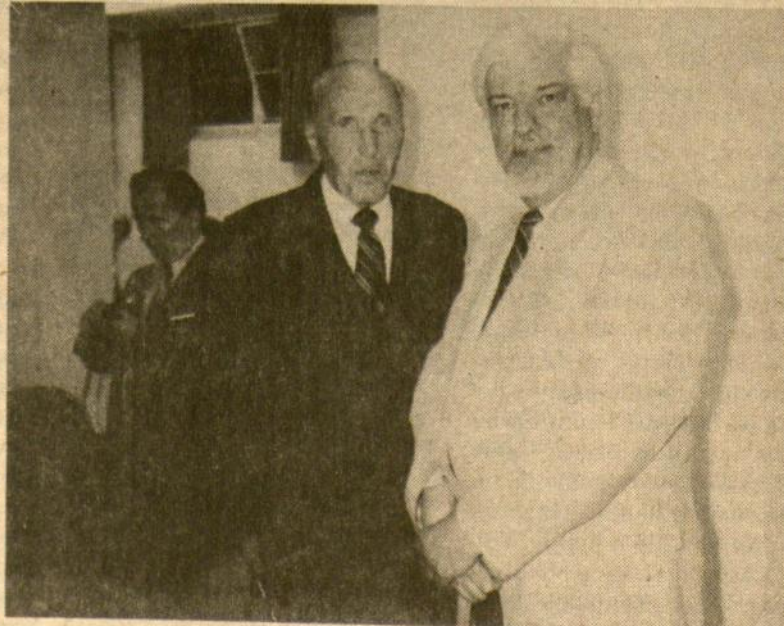
Lietuvių rašytojų draugijos valdybos vardu Rimas Vėžys dėkojo Kaziiui Bradūnui, Antanui Gustaičiui, Jaunimo centro Moterų klubui, surengusiam vaišes. Salomėja Endrijonienė padėkojo visiems prisidėjusiems prie šios programos ruošos. Reiškė viltį, kad ateinantį pavasarį sulauksime penkioliktųjų Poezijos dienų.

Poezijos dienų akimirkos: (viršų, iš kairės) kalba Kazys Bradūnas; juokauja Antanas Gustaitis; susikaupęs korespondentas kun. dr. Juozas Prunskis; patenkinti LRD valdybos nariai — Česlovas Grincevičius ir Rimas Vėžys;

(apačioj) prie parduodamų knygų stalo — dr. Alfonsas Šešplaukis-Tyruolis ir dr. Vanda Sruogienė; Kazys Bradūnas autografuoja naują rinkinį; Dalia Šruogaitė-Bylaitienė ir dr. Vanda Sruogienė su Antanu Gustaičiu.

Nuotraukos Zuzanos Žilevičienės

Laiškas 85-to gimtadienio sulaukusiam Vytautui Alantui

Mielasis Bičiuli Vytautai,

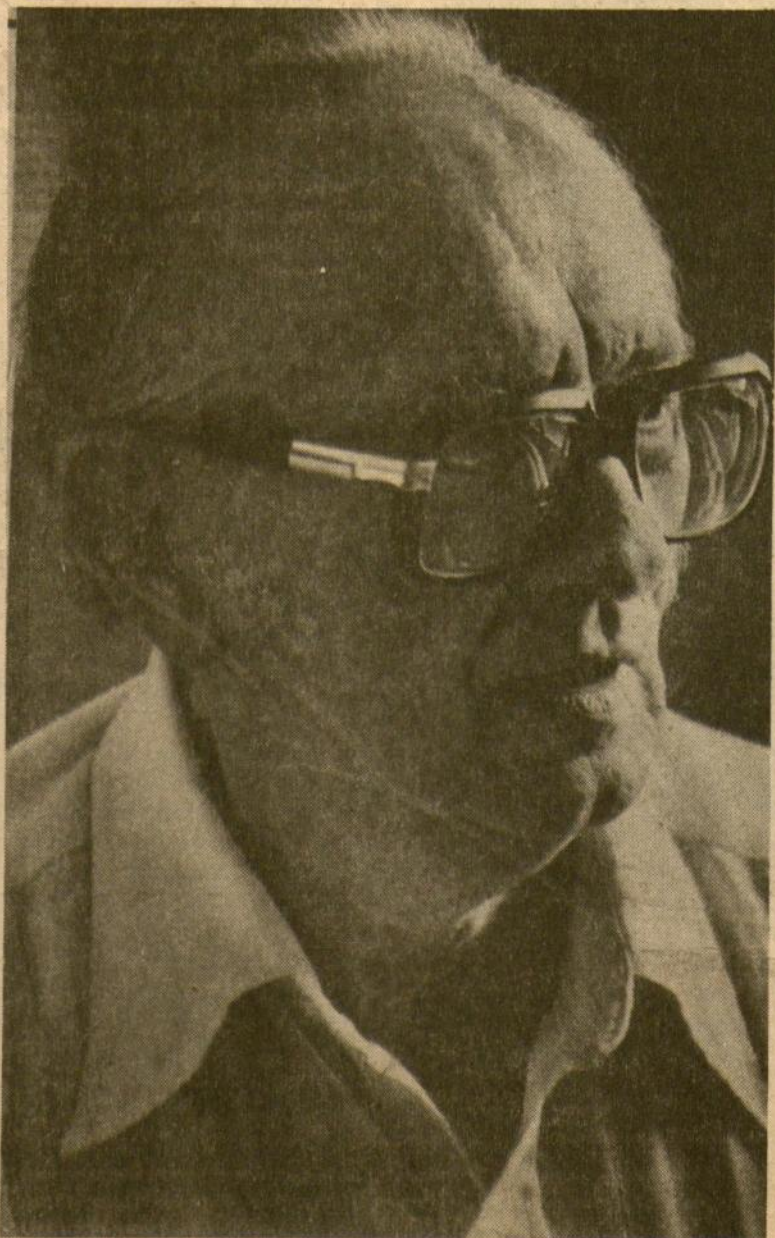
Kai praėjusį rudenį iš Michigano savanoriškai trėmiausi į Floridos pakraštį, mane didžiai pradiugino ateidamas į Detroito žurnalistų rengtas išleistuves. Į tuomet dar spaustuvės dažais kvepiančią žurnalistų man dovą — *Aušrą Paliūnuose* įrašėt: „Kolega, nepasimesk ūksmingos gamtos grožybės ir pensininko gyvenimo linksmybės! Neušmiršk plunksnos!“ Tuomet tik nujačiau, o dabar, po trijų metų ketvirčių, jau tikrai žinau, jog „pasimesti“ niekada, jei Viešpats sąmonės neatims, neturėsiu laiko. O mašinėlės klavišais pagroti vis atsiranda progų, kaip va ir šis nepaprastas Jūsų gimtadienis.

Akis užkliuvo už pranešimo, kad birželio 6 dieną čikagiečiai bus supažindinami su *Aušra Paliūnuose* ir Jūs būsit pagerbtas „sulaukęs garbingo amžiaus“. Garbingo amžiaus? Ta frazė kartojama lygiai Lietuvoj ir čia. Lietuvoj, pagerbiant nusipelnčius žmones kas penkmetį, pradėjus 50-ju gimtadieniu, o čia — dažniausiai tik 70-ju. „Garbingo amžiaus“ frazė nelogiška ir man nepriimtina. Jei tik ilgą amžių vadinsim garbingu, tai kur padėsim Aleksandrą Makedonietį, nekaltant jau apie Jėzų Kristų? Džiaugdamiesi žmogaus sulauktu nauju dešimtmečiu, penkmečiu ar bet kuriuo kitu metų skaičiumi iš tikrųjų džiaugiamės jo darbais, kūrybiniais ar kitokiais pasiekimais. Amžius tiek garbingas, kiek pagarbos užsielnė amžiaus sukaktį švenčias žmogus. Tad sveikinu Jūsų, Vytautai Alantai, sulaukusį 85-to gimtadienio! Sveikinu rašytoją, i pasaulį paleidusį apie du tuzinus knygų: romanų, dramų, eilėraščių, novelių bei publicistikos rinkinių, apybraižų. Ir žurnalistą, parašiusį tūkstančius kelių žanrų straipsnių.

Dėl didelių nuopelnų mūsų rašytojai knieti Jus vadinti Didžiuoju Vytautu, epiteta prieš vardą tariant, kad neužgavus istorinės Lietuvos valstybininko, Žalgirio mūšio laimėtojo, didžiojo kunigaikščio gerbėjū. Šia proga mintysna smelkiasi Vytauto Didžiojo ir Vytauto Alanto vėliausių gyvenimo metų paralelė. Kunigaikštis Vytautas, kaip žinome, mirė sulaukęs maždaug 80 metų. Ne kartą istorikai rašė, jog jis mirė „pasiekęs gilios senatvės“, ir tai tiesa anų laikų terminais kalbant. Sigrid Undset istorinio romano *Kristina, Lauryno duklė* veikėjas Laurynas ir keli kiti Norvegijos didikai „senatvę“ išmirė tik šešta dešimtį pradėję ar įpusėję. Po trejeto šimtmečių nuo Lauryno Vytautas su Jogaila tikrai išskirtinai ilgai gyveno. Tik Vytauto Didžiojo galas buvo pasibaistėtinai tragiškas. Negana to, kad buvo sukliudytas kariuotės, dar jodamas nukrito nuo žirgo, susižeidė ir nebepasveiko. Paskutinis įvykis manding pats tragiškiausias: anų laikų karžygiui, balne sėdėjusiam ilgiau, negu vaikščiojusiam, puotavusiam, politikavusiam ir miegusiam visa kartu sudėjus, nukristi nuo žirgo!? Tai turbūt gėdingiausias gyvenimo įvykis!

Jūs, Vytautai Alantai, aštuntą dešimtį užbaigus, bandė iš balno ištrenkti širdis. Šių dienų medicina padarė stebuklą. Atvira širdį sulopė ir ji jau visą penkmetį normaliai plaka. Vargina, tiesa, artritas, bet ir jis iš balno išmesti Jūsų nepajėgia. Rašot kaip rašes, kone kiekvieną dieną.

Sulaukėt ilgo amžiaus, bet ne „gilios senatvės“, kaip kai kas viduramžiškai gal kėsintųsi teigti. Gilios senatvės paveiktieji šiais laikais staiga neatpažistamai pasikeičia. Pavyzdžiui, du garsieji anglai, Bertrand Russell ir Winston Churchill, vienas ėmęs viešai niekus kalbėti, antras suvaikėjęs ir alkoholy

Rašytojas Vytautas Alanta šių metų birželio 18 dieną švęs 85 metų amžiaus sukaktį.

Nuotrauka Vytauto Maželio

Jūs tebesat kas buvęs prieš 20,40,50 metų. Tai išskaičiau vėliausiam, „Dirvos“ premijuotam Jūsų romane *Aušra Paliūnuose*. Paleidot ten tokį *tipiškai alantišką* aušrininką, gydytoją Liudą Alisiūną, kad sulenkėju-

siose Paliūnuose lietuvišką sąmonę gražintų. Apstatėt ji net keturiom *tipiškai alantiškoms* pilnakraujėm moterim — Astra, Tatjana, Malvina ir Jadvyga. Pasirinko tas lietuviybės apatulas Astrą (kaip norisi tarti *ais-trą*). Žaliaake, aukštakrūtė,

baltadantė, sensualią moksladraugio advokato Prano Daujoto žmoną. Nedaug puslapių romano pradžioj, vidury ir gale šiai nuodėmingai meilei teskyrėt, bet skaitytojo įtampai atslūgti neleidot iki paskutinio puslapio. Aušrininko misiją Alisiūnas atliko be priekaišto, o kaip gydytojas irgi šiek tiek pasireiškė. Žodžiu, buvo pilnakraujis pagrindinis veikėjas. Šalia Astros savaip idomos ir kitos trys moterys, tik gal kiek susilpninot Malvina, ilgai nenuspręsdamas, prie gerųjų ar blogųjų veikėjų ją dėti. Idomniausi romano šalutiniai veikėjai vyrai tai prelatas Ipolitas Girdzijauskas ir dvarponis Vladislovas Sargaila. Yra ir daugiau ryškių, gyvų žmonių, romaną darančių idomiu.

Pasipiktino maniškė Alisiūno su Astra santykiais saloje, o dar labiau, kai, iš kalėjimo grįžęs, kaip niekur nieko jos namuose su ja praeitį aiškinosi, sutuoktiniam vyrui vis dar sanatorijoje merdint. Kadgi, sako, bent Daujotą pirmą būtų numarinęs, kas iš tikrųjų padaryti buvo labai lengva. Bet Pranas Daujotas liko gyvas iki epilogo, iki priešpaskutinio puslapio. Kodėl, kodėl? Atsakymas: tai *tipiškai alantiška*. Tokių meilės trikampių randame kone visuose Jūsų romanuose, daugely novelių. Kitu atveju ir aš gal piktinčiausi, gal bent priekaištaučiau. Bet čia ne recenzija, ne moralizavimas. Džiaugiuosi ir šypsau, kad Bičiulis Vytautas intriga pinatė panašiai, įpusėjęs devintą dešimtmetį, kaip kūrėte prieš tris, keturias, penkias dekalas.

Pastebėjau, kad *Aušra Paliūnuose* — vėliausias romanas. Vėliausias, bet, tikiu, toli gražu ne paskutinis. Ne tik nujačiu, bet ir žinau, kad rankraščiuose turite ne vieną užbaigtą ir baigiama kūrinių. Viliuosi, kad, kas sulauksime, skaitysime dar ne vieną Jūsų knygą.

Sėkmės Jums! Neiškirkite iš kūrybinio balno iki paskutinio atodūsio!

Jūsų
Alfonas Nakas

NAUJI LEIDINIAI

• **LAISVĖ** Nr.99 (1987 balandis). Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių fronto bičiuliai tris kartus per metus. Redaktorius: Juozas Baužys, 7225 West Higgins Avenue, Chicago, IL 60656. Administratorius: Jonas Prackapas, 14 Thelma Drive, Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata Australijoje, JAV ir Kanadoje — 10 dol., Europoje ir Pietų Amerikoje — 7 dol.

Vedamajame „Išnaudokime visas progas“ sustojama prie Lietuvos krikščionybės jubiliejaus ir jo suteikiamų progų atkreipti pasaulio dėmesį į lietuvių tautą. Kazio Ambrozaičio vedamajame „Galimybės ištesėti“ keliama mintis, kad netikslu smerkti

mūsų išeiviją už organizacijų gausą, nes jeigu kiekviena organizacija padarys bent po vieną naudingą darbą Lietuvos labui, tai būsime atlikę daug darbų. Prisimenamas šių metų sausio 27 d. miręs Antanas Maceina. J. Vidzgiris rašinyje „Jis savo tremtį įprasmino“ duoda kelias mintis prie Antano Maceinos kapo. Spausdinama antrojo Adolfo Damušio straipsnio „Nepripažinta kraujo auka“. Ingrida Bublėnė svarsto kultūros ir politikos sąveiką išeivijoje. Edis Sabas pabrėžia „Laisvė — aukščiausias tautos tikslas“. Česlovas Grincevičius rašo apie Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio raštų šešių tomų išleidimą. Lietuvos konsulas Chicagoje Vaclovas Kleiza supažindina su Lietuvos konsularine tarnyba. Idomus vyskupo Pauliaus Baltakio laiškas Chicagos „Lie-

tuvių fronto bičiuliams Vilniaus arkivyskupijos klausimu, kuriame perduodama popiežiaus mintys šiuo klausimu iš 1987.II.19 įvykusio vyskupo pasikalbėjimo su šv. Tėvu.

Papartis duoda pluoštą įpūdžių „Dabartinė Lietuva turistų akimis“. Ypač idomos jo pastabos apie kalbos kitimą rusų kalbos įtakojė, leidimų prašymų procesą įstaigose ir žmonių nuotaikas. Dr. R. S. Tautkus nagrinėja OSI veiklos tikslus. Bronius Nemickas svarsto „Kokia išeivijos politinio ir kultūrinio darbo ateitis? Aprašomas Los Angeles 1986.XII.6 įvykęs literatūros vakaras, kurio centre buvo poetas Kazys Bradūnas. Ilgesnė ir gausiai iliustruota korespondencija iš XIX politinių studijų savaitgalio 1987.I.31-II.1 Los Angeles. Platūs „Vardų ir įvykių“ bei „Naujų leidinių“ skyriai.

Šiemetinėse Poezijos dienose, Jaunimo centre, Chicagoje — Lakšūnė Vėženė, Algimanto Mackaus knygų leidimo fondo valdybos narė, rašytojas ir vertėjas Povilas Gaučys ir Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkas Česlovas Grincevičius.

Nuotrauka Zuzanos Žilėvičienės

SEKMINĖS IR POEZIJA

ŠVENTOJI UGNIS

Be Prometėjo šventvagystės
Ir be žynių tarpininkavimo
Metei Tu savo ugnį, Kristau,
Kai šiaurėn atkeliauvome.

Ji krito ant senovės aukurų,
Ant Naujojo Įstatymo altorių;
Palaidotų pusnynuos kauburių,
Upokšnių ledo storo...

Tą ugnį šlovino vaidilos ir žyniai,
Nors neatspėjo, kad ji Tavo;
Jos kaitroje išaugo milžinai,
Prinoko pjūčiai jėvas.

Ji ašarojo vaško žvakele
Budynėje prie mirusio;
Ji klaidžiojo nekrikštyta vėle
Prie tėviškės — durpynuose.

Nušvies takus ta ugnimi
Ir man, vaiduoklių sūnui,
Daubom keliaujant naktimis
Be kraujo ir be kūno.

PROTĖVIAI

Gyvenimą,
Lyg Dovydo iškilnią psalmę,
Giedot jie užbaigė —
Nė vieno posmo nebeliko.
Bet, Viešpatie, jie rankose neturi

palmių
Ir ant galvų garbės vainikų!

Ta psalmė jų
Nebuvo niekad palydėta
Nei arfom, nei kimbolais, nei gitaromis,
Tiktai žiogeliai jiem bepritarė
Rudens naktim žvaigždėtom
Ir viesulai, iš Arktikos
Atūžę mariomis.

Jų palmėmis —
Beržų šakelėmis —
Mes puošiame namų angas Sekminių šventėj;
Jų vainikus i dangų keliame,
Kad ir palaimintieji
Jų atminimą
Galėtų išgyventi.

— Leonardas Andriekus

TĖVIŠKĖ

Žalios kalvos, kryžių apstotos,
Prašosi Krikšto
Ir subrenda basos
I šventąjį ežerą.

Debesys neša
Saulės Komuniją
Pavasario laukams.
Kyla dirvonai
Pilni Šventosios Dvasios...

(Tik dar akiraty ošia
Pagoniški miškai...)

Čia guli skaidrioj
Kaip asara žemėj
Su kryželiais ir varpėmis rankose
Panašūs i mane.

Vėjas pučia, kur nori; jo ošimą girdi, bet nežina,
iš kur jis ateina ir kurlink eina (Jn 3, 8).

Vėjelio šlamesys
Ir lopšio vežimėlis,
Vėjelio šlamesys
Ir kapinių duobė —
Vėjelis ir žmogus buvo užjęs
Į pravažiuojančio gyvenimo kupę
Ir iškeliavo nežinia kurlink.
Dabar aš įlipu ir sėduos —
Nesislink.

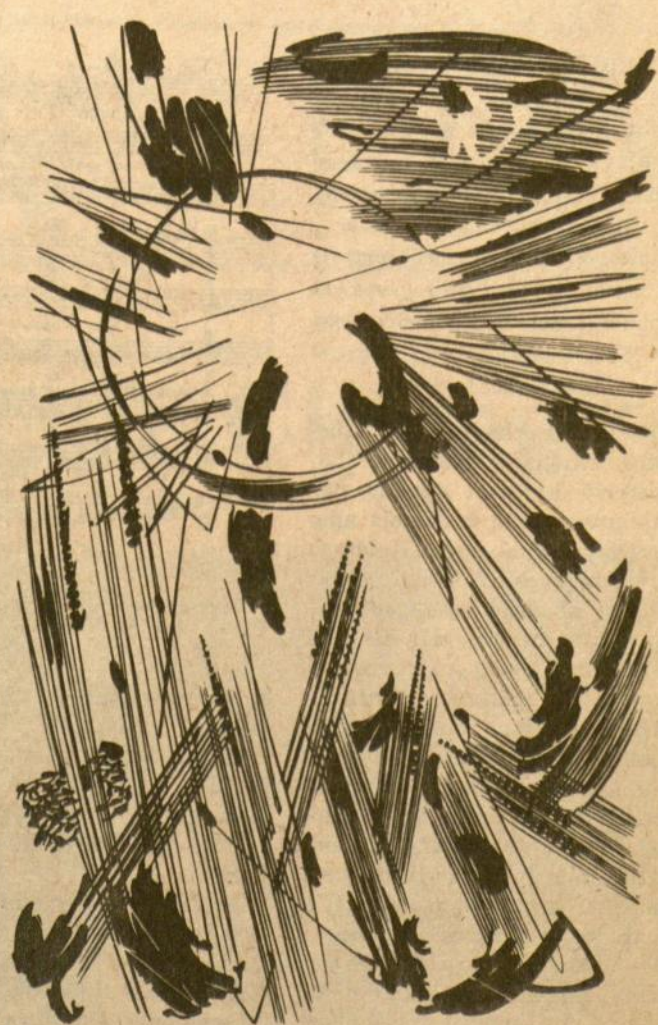
— Kazys Bradūnas

***
Balandėliai balandžiai, i kur jūs?
Nepalikit žemėlės vienos.
Akmenėlių auselės nekūrios
raudai našlėlės senos.

Balandėliai balandžiai, i kur jūs?
Nepalikit žemėlės vienos.
Akmenėliuose skundas ir skurdas,
sausiai ant liepos šakos.

Aš, išaugęs iš kieto ir tvirto
meilės kupino balso — iš žemės,
aš žinau, kodėl liepos pravirksta
mano krašto kiekvieną birželį.

— Algimantas Mackus

Telesforo Valiaus iliustracija Leonardo Andriekaus poezijos rinkiniui „Atmink mane, Rūpintojėli“ (Brooklyn, New York: Pranciškonai, 1985).

ASPERGES

Šakelę beržo pasiėmęs
Tu pašlakstyk mane
Rasa rytmetine,
Kad dingtų visos mano dėmės
Ir būčiau baltas
Kaip drobės ritimėlis.

Tik neveluok! Jau sparčiai kyla
Mūs saulė vis aukščiau.
O pievoje mačiau,
Kaip nuo žolės lašeliai dyla:
Greit viskas bus čia plika ir išdege.

— Antanas Jasmantas

SEKMINĖS

Žaltuokslės ir kaukai seniai pradingo,
Dievai ir žmonės ūkanoj sapnuoja,
Užvožė amžių knygą pranašė Sibilė,
Neradus burto nė stebuklo. Ir tada, vaiksi
Nelyginant aušra, jinai atsklinda: Meilė!
Padanges nutoskia gaisrais didingais,
Kalnų viršūnės rožių varsomis išrašo,
Vaivorykštę nuleidžia marių dugnui
Ir nykią širdį malone užlieja...
Atole piemenys lyg volungės oliuoja,
Nutyška basos per pienės mergaitės.
Nuo dobilo ant dobilo samanė dūzgia.
Niaurus, tamsoj smilkti vien Tu: Aklausi!

Anapus debesio, danguj traliuoja vyturėlis.

— Antanas Vaičiulaitis

ŠVENTO VARDO KATEDROS VARPAI

Švento Vardo katedros
varpai
juodoji sėdi
šaligatvio vidury
Švento Vardo katedros
varpai
juodoji laiko
bonką džino
Švento Vardo katedros
varpai
praeiviai žengia
akmeniniais veidais
Švento Vardo katedros
varpai
gurkšniai džino
miesto pulsas
Švento Vardo katedros
varpai
tyliai slenkam
pro šalį
Švento Vardo katedros
varpai
vis skamba
MUMS MUUMS MUUUUMS

— Rimas Vėžys

Dariaus Lapinsko „Rex Amos“

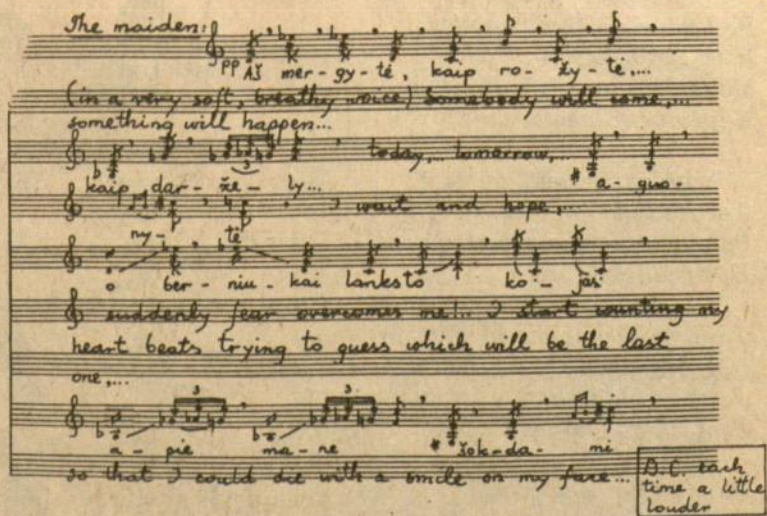
DARIUS LAPINSKAS — kompozitorius, dirigentas, režisierius ir pastatymo menedžeris. CLAUDE TURNER — libreto autorius. Viena veiksmo opera, užtrunkanti maždaug 45 minutes. Dalyvauja 8 solistai — aktoriai ir orkestras, susidedantis iš 10 instrumentalistų. Opera pastatyta State of Illinois Center auditorijoje, 100 West Randolph Street, Chicagoje, š.m. gegužės mėn. 30-31 d.

Veiksmas vyksta kažkur Amerikos kalėjime. Įvairaus charakterio kaliniai spoks per kalėjimo vartus ir svajoja apie gerą gyvenimą laisvėje. Kalėjimo viršininkas, kuris yra ir geras šokėjas, nenorėdamas, kad kalėjime kiltų neramumai, mėgina savo šoku pertraukti kalinių svajones. Pagaliau viršininkas atidaro kalėjimo vartus ir išleidžia kalinius pasidžiaugti laisvės oru. Išleisti kaliniai nutaria kieme pastatyti operą. Vaidina roles dirigento, libretisto, kompozitoriaus, menedžerio, garsaus tenoro ir, aišku, primadonos. Visi jie sueina į bokso aikštelę ir visi jie kovoja tarp savęs dėl pirmenybės operoje. Pagaliau viršininkui muštynės įkyri ir visus suvaro atgal už grotų. Supykę kaliniai planuoja pabėgimą. Mėgina išsprogdyti kalėjimo sieną skylę, bet bomba sprogdina per anksti ir kaliniai tampa išmėtyti po visą kalėjimo kiemą.

Perpykęs kalėjimo viršininkas nusprendžia tvarkyti kalėjimą kieta ranka, kaip karalius. Įvyksta karūnavimo apeigos ir viršininkas tampa karaliumi. Pasirodo SENOR ZORO ir nori išlaisvinti kalinius. Po trumpų ginčų sutaria jų likimą išpresti šachmatų žaidimu. Viršininkas ir Senor Zoro daro šachmatų ėjimus, o kaliniai yra šachmatų figūros.

Dariaus Lapinsko operą „Rex Amos“ teko pamatyti sekmadienį, gegužės 31 dieną. Žiūrovų buvo ne per daugiausia, ir didesnė pusė buvo amerikiečiai. Pasiėdavus sužinojau, kad per premjerą buvo dvigubai daugiau. Auditorija naujai pastatyta ir akustika labai gera. Bet nesakyčiau, kad gera operos pastatymui. Scena yra pačioje salėje, ir viską matai, kas joje vyksta. Jokių scenos užuolaidų nėra ir tas, manyčiau, truputį išblaško žiūrovą. Kairėje scenos pusėje, žiūrovų kedėse sėdi orkestrantai, kurių judesiai taip pat patraukia žiūrovo dėmesį. Išvardintos aplinkybės, aišku, operai nepadeda, o, sakytčiau, atvirkščiai — nukenčia visas operos pastatymas.

Dekoracijos sukurtos paties kompozitoriaus. Scenoje matyti

Pirmoji Mergaitės arija Dariaus Lapinsko operoje „Rex Amos“.

kalėjimo vartai ir už jų šeši kaliniai:

Vagis — kontratenoras ALLAN FAST;

Mergaitė — mecosopranas LAIMA RASTENYTĖ-LAPINSKIENĖ

Gembleris — tenoras LARRY GOLDBERG;

Aktorė — mecosopranas KATHLEEN CAROT;

Čempionas — baritonas JEFF CHURCH;

Baronienė — mecosopranas RUTH TALBOT.

Šioje pusėje vartų — kalėjimo viršininkas-prižiūrėtojas aktorius BOBBY DI CICCO. Operos pabaigoje pasirodo SENOR ZORO, tai jaunas mūsų aktorius AUDRIUS VIKTORA.

***

Pačioje operos pradžioje MERGAITĖ pradeda savo dainavimą, visiems mums gerai pažįstamos dainos žodžiais (žr. pirmą gaidų pavyzdį šios skilties viršuje).

Mergaitė — Laima Rastenytė-Lapinskienė turi gražų balso tembrą, ir jai pavyko šią partiją su gera vaizyba puikiai atlikti. Likusieji amerikiečiai solistai savo partijas atliko profesionaliai, taikliai ir visada gera tonacija, nes Dariaus Lapinsko muzika ne visiems solistams taip lengvai įkandama. Nors orkestras buvo nedidelis, bet kiekvienas iš jų gerai sekė dirigento lazdele ir buvo taiklūs įstojimuose. Dažnai buvo girdėti keletos instrumentų palyda solistui. Kai čempionas dainuoja, girdi dažnai mušamuosius, mergaitei — styginius, o aktorei ir baronienei dainuojant prisideda pučiamieji.

Norėdamas gerai suprasti šią operą, turi gerai perskaityti libretą ir gerai susipažinti su charakteriais, kad prasidėjus

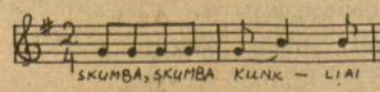
operai nereikėtų ieškoti programos ir žiūrėti, ar klausti savęs, kas čia dedasi?

Turime paminėti ir jauną lietuvių aktorių Audrių Viktorą, kuris su ispaniška energija ir taikliais ispaniškais mostais atliko SENOR ZORO partiją.

„Rex Amos“ operoje randame daug lietuviškų motyvų. Štai lietuviško tautinio šokio OŽELIO melodija:

Toliau lietuvių liaudies sutartinė „Skumba, skumba kunkliai“:

Operoje bokso rungtynių scenoje ji panaudojama šia transformuota forma:

Operoje ji taipgi panaudojama kaip slapta samokso kalba suplanuoti pabėgimą iš kalėjimo šitokia aleatorinė balsų sankryžos tekstūra:

Kartu su „Rex Amos“ buvo pastatytos dvi vienaveiksmės kompozitoriaus ROBERT LOMBARDO operos: „Tango on the Moon“ ir „The Dodo“. Operoje „The Dodo“ gražiai pasirodė mums visiems gerai žinoma balerina VIOLETA KAROSAITĖ. Choreografija ir kostiumai taip pat buvo jos paruošti. Dekoracijos — ADOS SUTKUVIENĖS. Operoje „Tango on the Moon“ LAIMA RASTENYTĖ-LAPINSKIENĖ dainavo astronautės Sandy role.

LAIMA ŠULAITYTĖ-DAY ir

Violeta Karosaitė (Dodo), Jeff Church (Marsupial) ir Gianni Zeno (Yak) Robert Lombardo operoje „The Dodo“, pastatytoje New Opera Company.

ALOYZO BARONO NOVELĖS KONKURSAS

Lietuvių rašytojų draugijos valdyba sudarė 1987 metų Aloyzo Barono novelės konkurso vertinimo komisiją iš Dalius Sruogaitės-Bylaitienės, Adolfo Markelio ir dr. Alfonso Šešplaukio-Tyruolio. Novelės rankraščius siųsti pasirašius slaptyvardžiu, į atskirą užlipintą voką įrašant vardą, pavardę ir adresą. Nereikalaujant, nelaimėję premijos rankraščiai nebus gražinami. Rankraščius siųsti iki 1987 m. rugpjūčio 1 d. šiuo adresu: Adolfo Markelis, 1836 South 49th Avenue, Cicero, Illinois 60650.

Premija už novelę — 500 dol. Jos mecenatas — Juozas Mikonis.

GIMSTANTI GALAKTIKA?

Kalifornijos universiteto astronomas Patrick J. McCarthy pranešė, kad surastas didžiulis ionizuotų dujų debesis, susijęs su vienu radijo šaltiniu Gyvatės žvaigždynė. Manoma, kad tai naujai besiformuojanti galaktika. Debesies skersmuo daugiau kaip 300,000 šviesmečių. Išradijuoja beveik tiek pat energijos per sekundę, kiek ir visas Paukščių takas. Taip pat ir ionizuotų dujų masė galinti būti tokia pat, kaip mūsų galaktikos. Iš gaunamų ultravioletinių fotonų kiekio sprendžiama, kad per metus dujų masė, lygi 500 Saulės masių, susikoncentruoja į žvaigždę, tuo tarpu Paukščių takas tik keletos Saulės masių intersteliarinės medžiagos tepaverčia žvaigždėmis. Bet kol kas dar nedaug žvaigždžių yra naujai gimstančioje galaktikoje. Nuotolis iki jos, manoma, galės būti apie 12 bilijonų šviesmečių.

Senienų pirkimo meną savo paskaitoje Balzeko muziejuje aptars Leslie Hindman birželio 22 d., 7:30 v.v. Ji pateiks žinių apie parodas, varžytines, nuosavybių isigijimą, jų katalogavimą ir neseniai įvykusius pardavimus. Leslie Hindman vadovauja vienai iš labiausiai pagarsėjusių varžytinių bendrovių visame krašte, perkančių ir parduodančių senovines brangenybes iš viso pasaulio. Dėl rezervacijų ir informacijų galima skambinti 582-6500.

ATTITAIŠYMAS

Gegužės 23 dienos Draugo priede, reportaže apie „Godspell“ spektaklį, vienai eilutei iškritus, išspausdinta: „Ak, publika! Iš maždaug šimtinės bent du trečdaliai buvo pensininkai lietuviai“. Turėjo būti: „bent du trečdaliai buvo pensininkai, jų tarpe devyni Sunny Hills lietuviai“.

Chicagos teatruose

Melodinga operetė

Netoli lietuvių Marquette Parko kolonijos esantis Drury Lane teatras (2500 West 95th Street, Evergreen Park, IL) dabar stato skambią Rodgers ir Hammerstein operetę „The King and I“. Tai plačiai pagarsėjęs kūrinys. Yra net susukta didelio pasisekimo turėjęs filmas pagal šį veiklą. Vaizduojamas Siamo karalius, pas kurį atvažiuoja anglė mokytoja auklėti daugybės jo vaikų. Išryškėja jų papročių susikryžiuojimas, orientališki Siamo papročiai, neįprasta karališkieji rūmų santvarka.

Muzika klasiškai skambi, vaidinimo slinktis gyva, daug skambių solo, duetų ir grupinių dainų, net ir baleto. Veikalas švarus ir patrauklus. Scenon išvedami 24 aktoriai ir balerinos. Kai kurie yra patys rytiečių kilmės. Net ir vaikai gerai paruošti atlikti savo vaidmenis scenoje. Ryškus režisieriaus Dominic Missimi įnašas. Matyt, kad tai gausių sugebėjimų žmogus, ne veltui pakviestas dėstyti Northwestern universitetą, teatro skyrių.

Dauguma aktorių su pasigėrėtinu plėčiu scenos patyrimu. Karaliaus vaidmenį Ray Frewen turi bakaluro laipsnį iš teatro mokslų, gautą Illinois valstybiniame universitete. Shannon Cochran (Mokytoja) baigusi Cincinnati muzikos konservatoriją,

be to — pagarsėjusi „One and Only“ vaidinime, scenoje išsilaukusiame šešis mėnesius. Ji rodėsi ir filme. Karaliaus pirmos žmonos vaidmenį Alene Robertson, laimėjusi Jefferson žymenį. Susan McGhee baigusi Illinois Wesleyan universitetą. Michael Bartsch išėjęs studijas Northwestern universitete, kaip ir Christopher Coldoff. Tina DeLeone — Cincinnati bendrovės balerina, o Andrew J. Lupp — iš Daytono baleto bendrovės. Ši pastatymą verta pamatyti.

Premijuoti Chicagos dramaturgai

Chicagoje buvo paskelbtas dramų konkursas. Buvo gauti 384 kūriniai. Aukščiausią įvertinimą gavusieji kūriniai nuo birželio 11 dienos statomi Victory Gardens ir Body Politic teatruose, 2257 North Lincoln Avenue. Vaidinimai vyks šešias savaites. Tarp laimėjusių yra dramų veikalai: Eugene Baldwin „Moonlight Daring Us Insane“, Clifton Campbell „The Tether Disorder“, Charles Smith „Takunda“, Richard Cleveland „Centipede“, Nicholas A. Patrica „Gardenias, N' Blum“, Valerie Quinney „In Service of Others“.

Šie pastatymai spaudoje nenumatomi recenzuoti, kad vėliau juos statant teatruose būtų matomi kaip premjeros. Dabartiniai pastatymai — tik laimėtojų pademonstravimas.

Juoz. Pr.

Loop Group ansamblis: (iš kairės) Kurt Westerberg, Larry Larson, Julie De Roche, Robert Everson, Petras Aglinskis ir Margaret Walker.

Lenkijos naujoji muzika

Loop Group ir Lira dainininkų koncerte

Popietė, skiriama dabartinei lenkų muzikai, bus paskutinis Loop Group 1986-1987 metų sezono koncertas. Loop Group yra Chicagoje veikiantis jaunų muzikų ansamblis, puoselėjantis 20-to amžiaus muziką savo programose. Ji sudaro: jaunas lietuvis kompozitorius Petras Aglinskis, Julie De Roche, Robert Everson, Larry Larson, Margaret Walker ir Kurt Westerberg. Kartu su Lira dainininkais Loop Group atliks programą, susidedančią iš Lenkijos kompozitorių Lutoslawski, Baciewicz, Kotonski, Pfeiffer ir Twardowski kūrinų, ši sekmadienį, birželio 7 dieną, 3 val. p.p. Copernicus Cultural and Civic Center, 5216 West Lawrence Avenue, Chicago, Illinois. Birželio 4 dieną šio dviejų valandų koncerto sutrumpinta, 40 minučių versija buvo atlikta Preston Bradley Hall, Chicagos

viešosios bibliotekos kultūros centre.

Kiekvieną sezoną Loop Group savo pavasarinio koncerto programą skiria kurios nors Chicago etninės grupės naujos koncertinės muzikos kūriniais. Taip praityje Loop Group yra pateikusi Graikijos ir Lietuvos dabartines koncertines kompozicijas. Šį kartą Loop Group sutartinai su pasižymėjusiais Lira dainininkais, vokalinio vienetu, kurį įsteigė ir jam vadovauja Lucyna Migala, koncertą skiria naujai lenkų muzikai. Programa bus taip pat ir kai kurių užsąkytų kūrinių premjeros. Bilietai į birželio 7 dienos koncertą yra po 8 dol., vaikams ir pensininkams — po 7 dol. Daugiau informacijų apie programą „Lenkijos naujoji muzika“ galima gauti, skambinant Loop Group 383-2310.

Scena iš New Opera Company pastatytos Dariaus Lapinsko operos „Rex Amos“: seržantas Le Roi ir šachmatų figūros.